

Aktuālie jautājumi nodokļu lietās administratīvajā procesā iestādē un tiesā Latvijā

Nodokļu konferencei

“Nodokļu strīdi un tiesvedība”

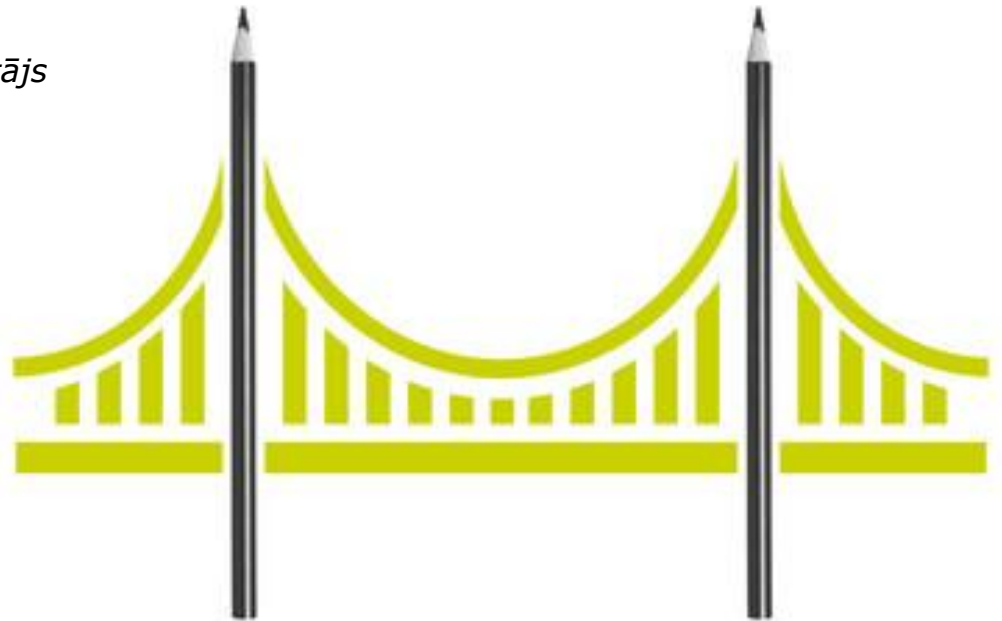
Rīgā, 2015.gada 29.oktobrī

Māris Vainovskis

*Vecākais partneris
Zvērināts advokāts
Banku un finanšu prakses vadītājs*

Jūlija Sauša

*Nodokļu tiesību prakses grupas
vadītāja, juriste*

Saturs

- Jaunākās Augstākās tiesas atziņas saistībā ar aktuālajiem nodokļu tiesību aspektiem
- Atsevišķi nodokļu maksātājam labvēlīgie nolēmumi un riska momenti PVN lietās
- Labvēlīgie nolēmumi uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošanas lietās
- Citi nodokļu veidi

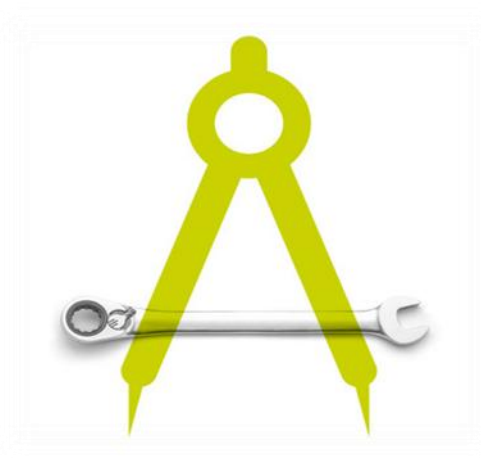

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

Interaktīvi par aktuālajiem aspektiem

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

- *Nodokļu audita veikšanas termiņa pārsniegums*
- **«Ja audita termiņš ir pārsniegts un līdz ar to ir pieļauts procesuāls pārkāpums, ir vērtējams šā procesuālā pārkāpuma būtiskums.** Līdz ar to, ja tiesa konstatē, ka Valsts ieņēmumu dienests nav ievērojis likumā noteikto audita termiņu, tiesai ir jāvērtē šā termiņa nokavējuma pamatojums. Audita termiņa pārsniegšana jāatzīst par pamatu administratīvā akta atcelšanai tikai tad, ja iestāde nevar sniegt kavējumam pienācīgu pamatojumu.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 5.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA – 102/2015, kā arī tiesnešu D.Mitas, V.Kakstes un R.Vīdušas atsevišķās domas)

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

- *Nodokļu administrācijas tiesības veikt atkārtotu tematisko pārbaudi un nodokļu auditu (Judikatūras maiņa)*
- «Likuma «Par nodokļiem un nodevām» 23.panta pirmā daļa gan tekstuāli, gan arī pēc jēgas attiecas vienīgi uz nodokļa maksājuma apmēru ietekmējošiem auditiem, jo normas mērķis ir aizsargāt nodokļa maksātāja tiesisko noteiktību uz nodokļa audita rezultātā noteiktajām nodokļa saistībām. Tāpēc 23.panta pirmā daļa **aizliedz veikt gan atkārtotu nodokļa saistības pārbaudi, gan pārskatīt noteiktās nodokļa saistības apmēru, tomēr tā neskar tematiskās pārbaudes.**»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 21.janvāra spriedumu lietā Nr.SKA – 86/2015)

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

- *Soda sankciju noteikšana datu atbilstības pārbaudē*
- «Lai arī datu atbilstības pārbaudes gadījumā likumdevējs nav paredzējis noteikt soda sankcijas par nodokļa saistības pārkāpšanu, bet audita gadījumā tādas ir noteicamas, tomēr **tas vien nav par pamatu secinājumam, ka datu atbilstības pārbaude ir derīga vienīgi aritmētisku neprecizitāšu novēršanai deklarācijā.** Likumdevējs bauda rīcības brīvību nodokļu politikas sfērā.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 1.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA – 355/2015)

Atsevišķi nodokļu maksātājam labvēlīgie nolēmumi un riska momenti

Pievienotās vērtības nodokļa piemērošanas aspekti

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

- *Saprātīga nodokļu maksātāju pieteikumu interpretēšana*
- «Par pamatotu atzīstams apgabaltiesas lēmums **saprātīgi interpretēt pieteikumu un izskatīt pieteicējas prasījumu kā prasījumu par audita lēmuma atcelšanu un pienākuma uzlikšanu Valsts ieņēmumu dienestam atmaksāt nodokļa pārmaksu.** Faktiski tieši otrais prasījums par pārmaksas atmaksu ir noteicošais šajā lietā, jo ar to tiek izteikta pieteicējas vienīgā interese.»
- «**Tāpat nav saprātīgi prasīt no pieteicējas vispirms pārsūdzēt audita lēmumu, bet pēc tam lēmumu par pārmaksas atmaksu, tādējādi tiesājoties divos procesos.[..] Tiesai bija saprātīgi jāinterpretē pieteicējas pieteikums un jāveic kontrole pār abiem iestādes lēmumiem.**»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 4.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-0120-15, 2015.gada 8.jūlija spriedumu lietā Nr.SKA-0265-15)

Jaunākās Augstākās tiesas atziņas

- *Tiesības atskaitīt priekšnodokli par darījumiem saistīto uzņēmumu starpā*
- «Tas, ka persona iegādājusies pakalpojumus sev piederošu komercsabiedrību nekustamā īpašuma attīstīšanai, pats par sevi nenorāda uz to, ka iegādātie pakalpojumi izmantoti *personas* ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. **Savstarpēji saistītas sabiedrības nav viena un tā pati persona.** Iecere nākotnē veikt reorganizāciju, saplūstot uzņēmumu saistībām, pati par sevi nevar būtu pamats vēl pirms reorganizācijas viena uzņēmuma saistības uzskatīt par cita uzņēmuma saistībām.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 14.augusta spriedumu lietā Nr.SKA – 238/2015)

Augstākās tiesas atziņas un tiesnešu atsevišķās domas

- *Jaunas nodokļu revīzijas pieļaujamības aspekti*
- «Spriedumā ietvertā atziņa, ka juridiski nodokļa revīzija nav notikusi, ja nodokļa administrācija pati savu lēmumu, kas pieņemts uz faktiski veiktas nodokļa revīzijas pamata, atzīst par spēkā neesošu, ir tiesiskai valstij bīstama. [...] **Ja nodokļa administrācija atzīst savu lēmumu par spēkā neesošu, privātpersonai tas ir labvēlīgi, tādēļ, kā tas arī redzams šajā lietā, nav sagaidāms, ka privātpersona prasīs šāda lēmuma tiesiskuma kontroli. Taču privātpersona nevar iedomāties, ka tā nodokļa administrācija atbrīvo rokas, lai veiktu jaunu nodokļa revīziju.**»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 6.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-34-14, kā arī tiesneša J.Neimaņa atsevišķās domas)

Labvēlīgie nolēmumi uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošanas lietās

Saistīto personu darījumi un nodokļu implikācijas

Diskusijai – Augstākās tiesas spriedums lietā Nr. SKA-58/2014

- *Uzņēmuma prestiža celšana un nodokļu maksātāja pierādījumi reprezentācijas izdevumiem, ziedojumi*
- «Jāņem vērā, ka **biznesa attiecībās pateicība par sadarbību parasti “iet roku rokā” ar vēlmi turpināt biznesa attiecības.** Kā, atsaucoties uz slavenu franču antropologu, norādījis Eiropas Savienības Tiesas ģenerāladvokāts Nīlo Jēskinens, “kaut arī teorētiski dāvinājumi tiek veikti brīvprātīgi, patiesībā tie ietver pienākumu dot un pienākumu atlīdzināt” (sk. 2010.gada 15.aprīļa secinājumu 1.punktu lietā C-581/08). Brauciena piešķiršanu par “pliku” pateicību varētu uzskatīt tad, ja klients būtu pārgājis uz citu banku un par iepriekšējo sadarbību viņam tiktu piešķirts šāds labums.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 16.maija spriedumu lietā Nr.SKA-58/2014)

Atsevišķas Augstākās tiesas atziņas transfertcenu piemērošanas jomā

- Terminu "saistītās personas" un "izšķiroša ietekme" tulkojums
- «Termins "izšķiroša ietekme" ir tulkojams, ņemot vērā Koncernu likumā noteikto. **Izšķiroša ietekme uz līdzdalības pamata izveidojas, piemēram, ja uzņēmumam sabiedrībā ir balsstiesību vairākums vai uzņēmumam kā sabiedrības dalībniekam ir tiesības iecelt vai atcelt sabiedrības izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūcijas locekļu vairākumu.** Turklāt jāņem vērā, ka uzņēmums Koncernu likuma izpratnē ir komercsabiedrība Komerclikuma izpratnē, kā arī fiziska persona.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 12.marta spriedumu lietā Nr.SKA-80/2014)

Atsevišķas Augstākās tiesas atziņas transfertcenu piemērošanas jomā

- *ESAO vadlīniju piemērošanas aspekti*
- **«Cenu diapazons, uz kuru pamatojās pieteicēja, pārklājas ar Valsts ieņēmumu dienesta noteikto diapazonu (iegūts, izmantojot to pašu metodi), tāpēc nevar uzskatīt, ka situācija būtu izvērtēta nesaprātīgi (ESAO vadlīniju 1.12 rindkopā minēts, ka, lai gan transferta cenu noteikšana nav eksaktā zinātne, tomēr tā gan no nodokļu administrācijas, gan no nodokļu maksātāja prasa saprātīgi izvērtēt situāciju). [..] Turklāt loģiski ir pieteicējas argumenti, ka pilna riska ražotāja preču uzcenojumam būtu jābūt augstākam kā tādām ražotājam, kas neuzņemas pilnu risku.»**

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013.gada 18.janvāra spriedumu lietā Nr.SKA-29/2013)

Augstākās tiesas nolēmumi saistībā ar citiem nodokļu veidiem

Nekustamā īpašuma nodokļa aprēķins, iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošana darījumos ar nekustamo īpašumu

Nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšana atbilstoši noteiktajam zemes lietošanas mērķim

- Nekustamā īpašuma nodokļa noteikšanas pamatā ir īpašumu lietošanas mērķu klasifikācija un atbilstoši lietošanas mērķim noteiktā kadastrālā vērtība
- **«Nodokļa maksājuma saistība pamatā ir atkarīga no tā, kādiem nolūkiem (saskaņā ar pašvaldības akceptu) persona savu īpašumu izmanto.** Savukārt papildu maksājuma – papildlikmes – jēga ir veicināt, lai īpašums arī faktiski tiktu apsaimniekots un uzturēts tam atbilstošā stāvoklī. Tādēļ no īpašnieka, kura zemei nav noteikts attiecīgais lietošanas mērķis – lauksaimniecības zeme –, nevar prasīt, lai tā tomēr tiktu uzturēta saskaņā ar lauksaimniecības zemes kvalitātēm un prasībām. Tas neatbilstu iepriekš minēto tiesību normu sistēmai un loģiskai lietu kārtībai.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 2.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-123-15)

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķins darījumos ar nekustamā īpašuma atsavināšanu

- Personas pienākums maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli no ieķīlāta nekustamā īpašuma pārdošanas darījumā gūtajiem ienākumiem
- «Ja persona atsavina sev piederošu nekustamo īpašumu, vispārīgi tai ir jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (nodoklis par ienākumu no kapitāla pieauguma), ja vien uz konkrēto gadījumu neattiecas kāds no likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9.pantā paredzētajiem izņēmumiem.
- Tā tas ir arī **gadījumā, ja tiek atsavināts par labu kredītiestādei ieķīlāts īpašums citas personas kredītsaistību dzēšanai un nauda nav nonākusi paša nekustamā īpašuma īpašnieka rīcībā**. Tiesību normas nodokļa samaksas pienākumu nepadara atkarīgu ne no veida, kā persona izvēlējusies rīkoties ar savu īpašumu un tā atsavināšanas rezultātā gūtajiem ienākumiem, ne no veida, kā persona nolēmusi organizēt tai pienākošos līdzekļu apriti.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 29.septembra spriedumu lietā Nr.SKA – 431/2015)

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķins darījumos ar nekustamā īpašuma atsavināšanu

- Atkārtoti par atbrīvošanu no nodokļa nomaksas, ja persona atsavina savu pamata dzīves vietu, kritēriji
- «Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9.panta pirmās daļas 33.punkta **mērķis ir atbrīvot no iedzīvotāju ienākuma nodokļa gadījumā, ja persona atsavina savu pamata dzīvesvietu.** Proti, ja tiek atsavināts nekustamais īpašums, kas nodokļu maksātāja īpašumā (no dienas, kad nekustamais īpašums reģistrēts zemesgrāmatā) ir ilgāk par 60 mēnešiem un vismaz 12 mēnešus līdz atsavināšanas līguma noslēgšanas dienai ir personas deklarētā dzīvesvieta (kas nav deklarēta kā maksātāja papildu adrese), nodoklis nav jāmaksā. Tādējādi 12 mēnešu deklarētās dzīvesvietas periods ir saistīts un ietilpst 60 mēnešu īpašuma periodā un šie periodi ir saistīti ar atsavināšanas līguma noslēgšanas dienu.»

(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 30.marta spriedumu lietā Nr.SKA – 26/2015)

Pateicamies par uzmanību!

*Aktuālie jautājumi nodokļu
lietās administratīvajā
procesā iestādē un tiesā
Latvijā*

Māris Vainovskis

Vecākais partneris

maris.vainovskis@eversheds.lv

+ 371 67 28 01 02

+ 371 29 9 118 902

Jūlija Sauša

*Nodokļu tiesību
prakses vadītāja*

julija.sausa@eversheds.lv

+ 371 67 28 01 02

+ 371 283 32 283

eversheds.lv

©2015 Eversheds LLP

Eversheds Bitāns is a member of Eversheds International Limited